

Istraživati suvremeni folklor znači i tražiti kulturne promjene, razbijati romantične mitove o "lijepim starim vremenima". Radovi objavljeni u ovom zborniku kreću se u širokom spektru tema, no ipak se problemski svrstavaju u tri grupe pa je i zbornik podijeljen u tri poglavlja: *Folklorizam i folklor danas*, *Kulturna promjena i Interpretacija i analiza folklor*.

U prvom poglavlju *Folklorizam i folklor danas* objavljen je rad Petera Niedermüllera "Svečanosti, festivali i tradicija u suvremenoj Mađarskoj. Povezanost između folklor, folklorizma i suvremenog folklor" u kojem autor nastoji rasvijetliti njihovu međusobnu vezu te iznosi tipologiju događaja i ulogu folklor u njima. Vilmos Voigt piše o problemu definiranja folklor te daje kraći pregled istraživanja folklor u Evropi. O folkloru u urbanoj sredini piše Emese Kovács u radu pod naslovom "Gdje i kada se igraju školska djeca u Budimpešti?". Folklorna glazba u suvremenoj Finskoj, te oživljavanje interesa za glazbenu tradiciju i odnosa tradicionalne glazbe prema suvremenoj tema je o kojoj piše Anneli Asplund. Ildikó Kriza na primjeru Mađara razmatra problem nacionalnog i etničkog identiteta kroz forme usmene književnosti te pokušava osvijetliti ulogu folklorizma u formiranju nacionalnog/etničkog identiteta.

U drugom poglavlju o kulturnoj promjeni tri su rada. Prvi je rad Mihály Hoppala u kojem autor analizira pisma u lancu anonimnih autora te nastoji odgovoriti na pitanje da li se ovakva pisma mogu proučavati istim načinom kao i druge forme usmene književnosti s obzirom na karakteristike kao što su: nepoznati autor, definirana struktura, ponavljanje fraza i slično. "Nacionalno kulturno blago smatra se, per se, pozitivnim" piše na početku svoga rada Leea Virtanen. No ne smije se zaboraviti niti "tamna strana" koja konstituira kulturno blago: netrpeljivost, nasilje, jal i mržnja. Upravo je svrha ovoga rada prikazati različite forme izražavanja tih agresivnih oblika ponašanja. Mihály Sárakany u svom radu "Kulturna dinamika u suvremenom mađarskom selu" analizira kulturne promjene u selu te pokazuje da se njegovi stanovnici lako i brzo odlučuju na promjene i prihvaćaju ih te život ruralnih i urbanih sredina postaje sve sličniji.

U posljednjem trećem poglavlju "Interpretacija i analiza folklor" Aili Nenola-Kallio pokušava rasvijetliti ulogu folklor u formiranju i prenošenju stereotipa roda pokazujući na nekoliko primjera da folklor, također, prenosi norme i vrijednosti dominantne, muške, kulture. O autobiografiji kao etnografskoj metodi te o analizi prikupljenih autobiografija mađarskih seoskih žena piše Ilona Nágy. Finska autorica Annikki Kaivola-Bregenhøj istražuje varijacije ponovljenih priča koje je dobila od istog kazivača u seriji intervjua u području Sysma u središnjoj Finskoj. Posljednji je rad u ovom poglavlju dijalog dvojice autora Seppo Knuutila i Matti Kuusia o pošalici i njezinom značenju.

Željka JELAVIĆ

U biblioteci s područja društvenih znanosti sveučilišne naklade Trauner iz Linza objavljene su od 1982. do 1988. dvadeset i dvije knjige rezultata istraživanja i teorijskih radova relevantnih za različita područja društvenog života. Radi se mahom o interdisciplinarnim zbornicima koji govore o aktualnim temama. Takav je i zbornik radova pod naslovom *Lijepa ptica mladost. Analize životne situacije mladih*. Kako u predgovoru naznačuje glavni urednik zbornika H. Janig, dvadeset godina nakon 1968. antiautoritarni

odgoj, *Flower Power*, kulturna revolucija, Mao, Dylan i Luther King zamijenjeni su novim ključnim riječima koje otkrivaju najznačajnije preokupacije suvremene omladine. Danas su aktualni AIDS, Černobil, biosfera, terorizam, "rat zvijezda", *New Age*... No, mladost je i danas, kao i prije dvadeset godina, "lijepa ptica" - čežnja i nastojanje da se vlastiti život osmisli i proživi u zadovoljstvu, da se svijet učini ljepšim i boljim. S druge strane, naslovna sintagma ukazuje na predodžbe odraslih koji idealiziraju doba mladosti, što - paradoksalno - često dovodi do marginalizacije mladih.

Schöner Vogel Jugend,
Analysen zur Lebenssituation
Jugendlicher, (Herausgegeben)
Herbert Janig, Peter C. Hexel,
Kurt Luger, Bernhardt Rathmayr,
Universitätsverlag Rudolf Trau-
ner, Linz 1988, 691 str. (Sozial-
wissenschaftliche Materialien,
Band 20)

Suprostavljajući se takvom pristupu, izdavači ovog zbornika nastojali su znanstveno rekonstruirati sve bitne aspekte života austrijske omladine danas.

Izdavanje zbornika omogućilo je austrijsko Ministarstvo za okoliš, omladinu i obitelj, što govori o njegovom značaju za upravljačke strukture. (To je ministarstvo bilo i naručilac nekih ovdje objavljenih radova.) Moguće pak značenje pojedinih analiza za etnologe, sociologe, pedagoge, psihologe, historičare i politologe - ne samo zbog obilja podataka i zanimljivih teorijskih pristupa već i zbog kritičkog stava većine autora - neka nagovijesti informativni pregled sadržaja radova, svrstanih u šest cjelina koje su popraćene kratkim predgovorima izdavača.

"Približavanja" okupljaju tri rada. H. Janig piše o historijatu definicija omladine, te o znanstvenom, društvenom i historijskom kontekstu istraživanja mladih. R. Eichwalder razmatra omladinu kao statističku veličinu, te iznosi temeljne statističke podatke o austrijskoj omladini od 15 do 24 godina. P. C. Hexel i I. König pišu o tome što danas znači biti mlad s obzirom na zapošljavanje, školovanje, obitelj, društvene odnose, seksualnost, ekološke probleme, tehnički razvoj, te niz drugih relevantnih društvenih kategorija.

U cjelini nazvanoj "Pristupi" B. Rathmayr piše o participaciji kao temeljnom problemu socijalizacije mladih ljudi u potrošačkom društvu, a K. Kollmann analizira ponašanje mladih kao potrošača. P. A. Ulram, F. Plasser i P. Gerlich razmatraju sudjelovanje mladih ljudi u političkom životu Austrije, a A. Pazelt društveni položaj djevojaka. I. Mörth piše o religioznim potrebama i religioznom ponašanju austrijske omladine.

"Oblici izražavanja" naslov je poglavlja posvećenog analizi raznolikih elemenata omladinskih potkultura. A. Aichinger piše o značenjima pojedinih stilova, K. Luger o ulozi masovnih medija u svakodnevi, M. Martischnig o odijevanju kao paradigmi ponašanja, a H. Huber o značenju glazbe u životu suvremene austrijske mladeži. R. Horak, W. Reiter i K. Stocker izlažu kratak, ali sustavan pregled rezultata istraživanja potkultura nogometnih navijača u Austriji. A. Smudits se bavi temom mladih i tjelesnosti od drugog svjetskog rata do danas, a J. C. Aigner analizira rezultate istraživanja seksualnih iskustava mladih ljudi sa stanovišta psihologije.

Članci u poglavlju "Oblikovanja" posvećeni su obrazovanju i radu. Na primjeru situacije u današnjoj Austriji F. Eder piše o važnosti, ali i stresnom karakteru obrazovanja, a C. Martius-Spitzky, M. Pelz i I. Wagner analiziraju profesionalnu socijalizaciju djevojaka. I. Knapp i M. Hofstätter, J. Christl i K. Pichelmann, te D. Damm pišu o različitim aspektima sudjelovanja mladih ljudi u svijetu rada. J. Hochgerner svojim člankom upozorava na rastući značaj tehnike za društveni život i razvoj ličnosti. Služeći se recentnim statističkim podacima, H. Schofnegger donosi pregled općeg zdravstvenog stanja austrijske omladine.

Poglavlje naslovljeno "Prostori" okuplja tri rada posvećena odnosu različitih prostora i identiteta pojedinih grupa mladih. E. Haider piše o stambenoj situaciji mladih Austrijanaca - o sve dugotrajnijem stanovanju s roditeljima, u domovima, u stambenim zajednicama, te stanovanju u vlastitom stanu kao znaku definitivnog odrastanja. Upozorava na opasnu tendenciju prikazivanja ovog problema kao individualnog, premda se radi o socijalnom problemu *par excellence*. J. Kárász i H. Rögl na primjeru omladine analiziraju razlike između seljaka i neseljačkog stanovništva ruralnih regija s obzirom na obrazovnu strukturu, izbor zanimanja, mjesto rada i regionalni identitet. P. C. Hexel piše o zavisnosti specifičnih životnih stilova mladih i njihova življenja u urbanim prostorima. S druge strane, dinamika gradskog života u uskoj je vezi upravo s omladinskom kulturom, odnosno s brojnim subkulturnim i kontrakulturnim simboličkim manifestacijama.

U poglavlju "Kontrasti" I. Eisenbach-Stangl izvještava o konzumiranju alkohola, nikotina, tableta i zabranjenih droga i s time povezanim problemima današnje austrijske omladine. A. Pilgram na temelju statističkih pokazatelja razmatra trendove omladinskog kriminaliteta i njegove uzroke. H. Hovorka piše o društvenom položaju hendikepirane mladeži, W. Filla o društvenom položaju mladih pripadnika nacionalnih manjina u Austriji, a H. Matuschek o situaciji djece izbjeglica i privremeno zaposlenih radnika, napose Turaka i Jugoslavena.

U zborniku su objavljene i sažete biografije autora (rođenih uglavnom između sredine četrdesetih i kraja pedesetih godina), a poglavlja su popraćena duhovitim karikaturama. Uz svaki rad navedena je bibliografija citiranih (njemačkih, ali i engleskih) naslova, pa je i množina bibliografskih podataka vezanih za istraživanja mladih jedna od vrijednosti ovog zbornika.

Zbog problemskog pristupa, sistematičnosti i zadiranja u teorijska pitanja (napose pitanje definicije "eksplozivnog" i najčešće nedostatno određenog pojma omladine!), posebno je značajna opsežna uvodna studija sociologa L. Rosenmayra "Omladina kao zrcalo društva?". Autor prikazuje ciljeve i metode novijih austrijskih istraživanja mladih, pa tako objašnjava i kontekst radova objavljenih u ovdje prikazanom zborniku.

Maja POVRZANOVIĆ

Jedan od priloga obilježavanju dvije tisuće godina postojanja Züricha (1986) bio je i niz predavanja o temi "Svečanost kao urbani događaj" u organizaciji Filozofskog fakulteta Ciriškog sveučilišta. Ta predavanja trinaestoro znanstvenika iz Švicarske, Njemačke i Austrije objavljena su u zborniku *Grad i svečanost; O povijesti i sadašnjosti evropske svečarske kulture*. Zbornik je popraćen prigodnom riječju dekana Ciriškog sveučilišta Waltera Buckerta, sažetim biografijama autora tekstova i popisom izvora pedeset crteža i fotografija koje nadopunjuju većinu članaka.

Okupljajući radove etnologa, povjesničara umjetnosti, sociologa, povjesničara, muzikologa i istraživača književnosti, ovo izdanje već svojom koncepcijom ukazuje na sinkretički karakter svečanosti. Neki su ga autori pokušali teorijski odrediti, no većina ih se u ovdje tiskanim radovima zadržala na prikazu i analizi pojedinih njegovih elemenata. Budući je interdisciplinaran, ovaj zbornik može biti zanimljiv stručnjacima različitih profila koje zanimaju različiti aspekti nekadašnjih i današnjih svečanosti, bilo kao komparativna građa bilo kao teorijsko promišljanje pojmova svečanost i slavlje, kao i njihova odnosa spram pojma urbanog.

Iako naslovom najavljen kao pregled istraživanja svečanosti, uvodni članak urednika ove knjige Paula Huggera je (bez sumnje i zbog raspoloživog prostora) tek skica za jedan sustavan i iscrpan kritički pregled filozofijskih (i teoloških), etnoloških, historičarskih i psihologijskih istraživanja svečanosti. No, slijed dužih i kraćih prikaza teorija i rezultata empirijskih istraživanja pojedinih značajnih autora pruža korisnu informaciju i orijentaciju u čitanju djela o svečanosti starijih i suvremenih francuskih i talijanskih autora.

Walter Bukert piše o antičkom gradu kao svečarskoj zajednici (Festgemeinschaft), analizirajući zavisnost sadržaja svečanosti od političkog uređenja i duhovnih preokupacija. Uspoređuje grčki polis i njegove svečanosti obilježene umjetnostima, s gladijatorskim svečanostima militariziranog Rima.

Klaus Tenfelde na primjeru Adventa pokazuje kako je ceremonija svečane povorke u čast svjetovnog ili duhovnog velikodostojnika postala gradskim običajem, danas posebno živim u malim gradovima njemačkog govornog područja.

Rad Ludwiga Schmutzera, bogato popraćen ilustracijama, prikazuje svečanost kao označitelja životnog ritma srednjovjekovnog čovjeka.

Rad Mone Ozouf (na francuskom jeziku, ali sa šest stranica sažetka na njemačkom) govori o svečanostima francuske revolucije (Pariser Revolutionsfeste) koje su uspostavile nov odnos svečanosti i gradskog prostora: ne slavi se više unutar grada kao kulise; svečanost se seli na slobodne otvorene prostore izvan Pariza.

Dva su članka u ovome zborniku posvećena ukrasima nekadašnjih gradskih svečanosti. Adolp Reinle piše o nastanku i ulozi oblika efemernih arhitekture (npr. šatora i tribina) i trajne arhitekture za svečanosti (npr. izložbeni prostori) od srednjega vijeka do

Stadt und Fest, Zu Geschichte und Gegenwart europäischer Festkultur, Herausgegeben von Paul Hugger in Zusammenarbeit mit Walter Burkert und Ernst Lichtenhahn, W & H Verlags AG, Unterägeri, J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart 1987, 276 str.